

PRIORITIJD

Eten is voor mij de basis voor een gezond en plezierig leven. Mijn eetpatroon heb ik in de loop der jaren wezenlijk veranderd. Moest ik tien jaar geleden het teveel aan feestdagencalorieën wegwerken met een dieet, nu is dat niet meer nodig. Ik eet alleen dat wat ik werkelijk lekker vind. In de praktijk betekent dat verse producten van topkwaliteit. En dat ik (bijna) alles zelf maak. Van brood tot yoghurt. Aandacht besteden aan de (voor)bereiding is voor mij net zo belangrijk als het eten zelf. Dat merk ik als ik onderweg een broodje koop. Het mag in elk opzicht verantwoord zijn, toch eet ik het met minder aandacht dan het broodje dat ik zelf bak, smeer en beleg. Ja, dat kost inderdaad tijd. Maar ik zie het als 'prioritijd'.

Het leven mag voor mij nog duurzamer zijn. Mijn duurzame voornemens zijn afgelopen jaar al begonnen met mijn deelname aan een bonenestafette. In de aanloop naar de Dag van de Duurzaamheid is veertig dagen lang door bekende en onbekende mensen met peulvruchten gekookt. Want peulvruchten zijn ultiem duurzaam. In het artikel dat op pagina 11 begint, leest u waarom. En dat met peulvruchten gerechten te maken zijn die in een toprestaurant niet misstaan. Mijn lekkerste peulvruchtenrecepten staan in dit nummer.

Het jaar van de bij is nog zo'n initiatief waar ik graag energie in steek. Velen zullen alleen maar aan honing denken als product van de bij. Dat de bij van wezenlijk belang is voor ons eten, is minder bekend. Lees eens het boek *Generatie X* van Davis Coupland. Fictie weliswaar, maar desondanks fascinerend. Het komende jaar zullen we veel aandacht aan de bij besteden. In dit nummer beginnen we met een verhaal over stadsimkers (zie pagina 6). Nu misschien nog een hype, maar als je bedenkt dat de stad meer biodiversiteit kent dan het platteland, ligt daar voor professionele imkers misschien wel een heel nieuw werkterrein.

Het stadsimkeren, maar ook de bonenestafette, is door mensen – dus niet door instanties – op touw gezet. Dankzij sociale media zijn mensen hiervoor snel te interesseren. Ook wij willen mensen inspireren met mooie verhalen over duurzame initiatieven in de komende nummers van *Smaakmakend*. Dus hebt u een goed initiatief? Laat het ons weten. Zo maken we met zijn allen onze goede voornemens waar. Een goed 2012!

Anneke Ammerlaan, hoofdredacteur

Begin

De bijen kunnen niet zonder ons en wij niet zonder hen. In Parijs niet, en op het platteland niet. Iedereen kan in actie komen om de bijenstand weer op peil te brengen. Is het niet op het Binnenhof, dan toch zeker op het eigen balkon.

eens dichtbij!

Jaar
vande
Bij2012

Pal naast de Piet Heintunnel in Amsterdam staat een indrukwekkend betonnen en metalen kunstwerk van Frank Mandersloot. Het bestaat uit vier enorme, bovenop elkaar gestapelde tafels. Onder een van de tafels hangen acht bijenkasten. Vandaar de naam van het kunstwerk: Voor de bijen. De bijen zouden een mooie indicator zijn, meende Mandersloot bij de plaatsing van zijn kunstwerk in 2004. Als de bijen uit de stad zouden verdwijnen, zou het niet goed gaan met het ecosysteem en met de burgers. Of er sindsdien sprake is geweest van onvoldoende voedsel, van te veel wind of dat het de technische problemen waren met de op afstand bestuurd trap waardoor de imker de bijenkasten niet kon bereiken - het is niet te zeggen. Feit is: de bijenkasten van Mandersloot zijn leeg.

Ongezonder De bijen verliezen helaas overal terrein. De gevolgen van deze bijensterfte hebben meer impact dan je zo op het eerste gezicht misschien vermoedt. Wereldwijd en ook in Nederland is de wintersterfte bij honingbijen in de afgelopen jaren opgelopen van 10 tot 30 procent. De oorzaak lijkt te liggen in een combinatie van factoren. Door gebruik van pesticiden in onder meer de landbouw zijn de bijen sterk onder druk komen te staan. Ze lijden ook onder parasieten, waaronder de beruchte varroamijt, die leeft van het bloed van bijenlarven en ze ernstig verminkt waardoor ze nauwelijks meer levensvatbaar zijn.

En de boosdoener *nosema ceranae*, die ontkiemt in de maagdarm en zo ziektekiemen verspreidt. Tel daarbij op een gebrek aan nectar door een afname van bloemen en de algehele verzwakking van de bijengezondheid wordt duidelijk.

Landelijke actie Het gebeurt wel vaker dat kunstenaars hun tijd vooruit zijn. Pas vijf jaar later, in 2009, werd de landelijke actie en gelijknamige petitie 'Stop de Bijensterfte' op touw gezet. De bijbehorende website bijensterfte.nl is inmiddels meer dan een kwart miljoen keer bezocht. Dit jaar drong de bijenkwestie ook door tot de politieke arena in Den Haag. Alle reden voor vier natuurorganisaties, te weten de KNNV (Vereniging voor Veldbiologie), de Bijenstichting, Nederlandse Bijenhoudersvereniging en EIS Nederland (European Invertebrate Survey, Naturalis) om 2012 uit te roepen tot het Jaar van de Bij.

Stadsimkers Gelukkig is er niet alleen maar kommer en kwel. Want het kleinschalige, duurzame bijenhouden is in opkomst. Urban beekeeping – of in gewoon Nederlands: stadsimkerij – groeit. Imkers houden bijen op stadse daken en balkons, in achtertuintjes en in stadsparken. In Parijs, dat zelfs claimt dé bijenstad van Europa te zijn, in Berlijn, Londen, Tokio, New York. En in Amsterdam. Het is ook niet zo gek, als je bedenkt dat het in steden met hun grotere verscheidenheid aan planten momenteel voor de bijen beter toeven is dan op het platteland met zijn monoculturen. De intensivering

Proef de honing van de stad

Ook zin om Amsterdamse stadshoning te proeven? Kijk op www.amsterdamsehoning.nl en leg via een mail contact met Amsterdamse imkers. In elk stadsdeel is wel een imker actief én elk stadsdeel heeft z'n eigen smaak.

van de landbouw en het gebruik kunstmest leiden tot een teruggang van de biodiversiteit. Hierdoor komen de bijen in de knel en dat heeft weer nadelige gevolgen voor de bestuiving van landbouwgewassen. Bijen produceren niet alleen honing (en propolis en bijenwas), ze bestuiven (samen met andere insecten) ook planten en gewassen die ons voedsel vormen.

Word ook bijvriendelijk! Wat kunnen we voor de bijen doen? Ziekteverwekkers bestrijden, al is dat geen sinecure. Een aantal virussen kan nog niet (goed) worden bestreden. De middelen om bijvoorbeeld de varroamijt tegen te gaan zijn vaak zo agressief dat een verkeerd gebruik tot nog meer bijensterfte kan leiden. Natuurlijk helpt het ook als het gebruik van pesticiden wordt vermindert of – beter nog – helemaal verboden. Daarom wordt in dit Jaar van de Bij alles uit de kast gehaald om overheden uit te nodigen bijvriendelijk(er) te worden. Het streven is er op gericht dat zij samen met natuurbeheerders een Bijenconvenant tekenen, waarin ze beloven het gebruik van (voor bijen giftige) bestrijdingsmiddelen in het openbare groen serieus te verminderen en de groenvoorzieningen bijvriendelijker te maken door bijvoorbeeld het inzaaien van planten die veel nectar en stuifmeel voor bijen leveren.

Betere training van imkers Over de imkers zelf is in dit Jaar van de Bij ook nog wel iets te zeggen. Een indirecte oorzaak die namelijk ook tot verhoogde bijensterfte leidt, is de vergrijzing en afname van hun aantal. Vroeger waren er tienduizenden bijenhouders in Nederland. Bijna elke landbouwer bezat een paar bijenvolken, vaak in de buurt van de fruitbomen of de groente- en bloementuin. Maar in de loop der tijd specialiseerden zij zich tot veehouder, akkerbouwer of tot iets anders. En verdwenen de bijenvolken van het boeren erf. De imkerij werd voortgezet door een klein groepje beroepsimkers. Zo kwam het dat het grootste aantal bijenvolken in Nederland tegenwoordig in bezit is van hobbyimkers (die er doorgaans niet hun brood mee kunnen verdienen). Maar door de complexiteit van de bijensterfte is meer

en betere voorlichting en training van de imkers noodzaak. Het doel is duurzaam bijen houden. Imkers die verantwoord werken, die voor de winter niet alle honing uit de bijenkast door suikerwater vervangen maar een aanzienlijk deel achterlaten als voedsel voor de bijen zelf. Die bestrijdingsmiddelen beperken tot het uiterste en zorgen dat er in de nabije omgeving van hun bijenkasten genoeg bloemen staan. Meer bloemen, goed voor meer bijen. ➤

Bijvriendelijk balkon?

Op www.jaarvandebij.nl is een overzicht te vinden van alle acties in het land en allerlei tips om de situatie van de bij te verbeteren en te beschermen.

Kijk daarnaast ook eens op www.beecollective.eu. The Bee Collective is een samenwerkingsverband tussen bijenhouders en ontwerpers en zoekt naar nieuwe manieren om bijen houden in ons huidige leefklimaat te stimuleren. Dat levert vindingrijke ideeën op. Met het ontwerp van een eigen bijencomplex laten studenten van de Academie Beeldende Kunsten in Maastricht bijvoorbeeld zien hoe mensen met weinig tijd en ruimte iets goeds kunnen doen. Datzelfde doen ze met het ontwerp van een praktische bijentuin, van kleding voor imkers en zakjes bijvriendelijk bloemenzaad. Eigentijdse ontwerpen voor een moderne, stadse en vooral nieuwe generatie bijenhouders met een volle agenda en een kleine tuin, een balkon of dakterras.

Anderhalf miljoen bloemen

- Voor het maken van 1 kilo honing moeten bijen ruim 4 kilo nectar verzamelen. Daarvoor vliegen ze ruim honderdduizend keer op en neer van bloem naar kast en terug. Ze bezoeken zo meer dan anderhalf miljoen bloemen.
- Alleen wanneer de bijen van hoofdzakelijk één plantensoort nectar hebben verzameld, mag de honing bijvoorbeeld fruit-, heide-, koolzaad- of klaverhoning genoemd worden. In alle andere gevallen staat er op het etiket: bloemen-, zomer- of voorjaars-honing.
- Waarom komt biologische honing in de natuurvoedingswinkel vooral uit het buitenland? Honing heet alleen "biologisch" als deze gemaakt is in gebieden waar binnen een straal van 5-7 kilometer geen industriële bedrijvigheid te bekennen is, geen autosnelwegen zijn en ook geen niet-biologische landbouw voorkomt.